

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Delavci, organizirajte se!

Hudim časom koraka delavstvo nasproti. Neznosna draginja. sploh od dne do dne slabši življenski pogoji, to so tipični znaki današnjega časa, to je tisti jarem, ki dandanes zdihuje in ječi pod njim ubogo delavno ljudstvo. Ampak ni to še najhujše, še usodepolnejši časi se delavstvu obetajo morda že v najbližji bodočnosti, še mnogo hujše je to, kar se zanj pripravlja. Če delavstvo ni slepo in gluho in se ogleda malo okrog sebe, mora postati pozorno, videč nekako mrzlično vrenje in trenje v kapitalističnem svetu.

Delavci! Ne zatiskajte si oči, temveč beda in revščina, ki je pač že od nekdanj neizogiben atribut vašega žalostnega življenja, ta beda in revščina naj vam odpira jasen pogled v bodočnost in videli boste in s pritajenim strahom v srcu boste zaznali, kako se pred vašimi očmi v vedno jasnejših konturah kristalizuje nek za vas pač vse prej kakor razveseljiv proces, kako se pripravlja v vrstah kapitalizma nekaj, kar vam grozi uničiti prej ali slej še tisti bori košček kruha, ki ste si ga, oprti na moč svoje organizacije, po trdih in neizprosni bojih priborili.

Organizacija podjetnikov postaja od dne do dne mogočnejša, organizacija že itak mogočnega kapitalizma se koncentrjuje in narašča, to spoznanje, če nič drugega, bi moralo biti tisto čudodelno lečilo, ki mora končno prebiti skorjo zanikernosti in malomarnosti napram svojim lastnim interesom, ki mora prej ali slej podariti luč pogleda in ozdraviti sluh tistih slepih in gluhih mas med slovenskim proletariatom, ki se v sramoto svojega naroda in v svojo lastno škodo še niso zavedeli svojih razrednih dolžnosti.

Kapitalisti, ki so se prej v brezobzirni konkurenci medsebojno uničevali, so namah pozabili na vsa svoja nasprotja ter so se začeli v bratski slogi združevati v mogočnih organizacijah proti delavstvu. Nič drugega nego strah in sovraštvo do delavstva, to sta tista gonilna motiva, ki spajata tudi največje difference kapitalizma. In tako stoji danes proletarijat pred sklenjeno falango združenega kapitala. S tem je pa tudi pozicija delavstva bistveno izpremenjena. Nekdaj je bilo mogoče, da si je tu in tam delavstvo, če so njega življenske razmere le preneznosne postale, tudi brez organizacije, brez natančno preišljenega bojnega načrta v hipnih izbruhih izsililo od posameznega podjetnika kako olajšavo delovnih pogojev, boljše plačo i. t. d. Podjetnik je bil navadno absolutno nepripravljen, po vrhu pa ga je dostikrat strah pred svojimi konkurenti prisilil, da je pred stavkujočim delavstvom kapituliral ter privolil v njegove zahteve, v takem slučaju je stal podjetnik pred alternativo: Ali odstopi del svojega dobička stavkujočemu delavcu, ali pa svoj profit popolnoma utrpi na korist svojih konkurentov. Vdal se je navadno, kot preudaren špekulant si je izvolil boljše zlo.

Danes so ti časi pač za zmiraj minuli. Dandanes ne stoji delavstvo več posamnim podjetnikom nasproti, opraviti ima marveč s celo podjetniško organizacijo. In vzemimo, da delavstvo te ali one stroke stopi proti temu ali onemu podjetniku v stavko, potem nima proti sebi samo dotičnega podjetnika, ampak dobro disciplinirano organizacijo združenih podjetnikov. In samo ta organizacija, ne

več podjetnik sam, sprejema in diktira delovne pogoje. Posamezni podjetnik se vsled tega nima več bati konkurence svojih tovarišev, nasprotno ga ti tovariši po organizaciji v njegovem boju proti delavstvu prav znatno podpirajo. Naravno, da je s tem pozicija podjetnika v slučajih kakršnegakoli meznega gibanja tako jutrena, da bo zlasti v bodoče delavstvu le z največjim naporom vseh sil in z največjo preišljenostjo mogoče, da si pribori kak gmotni priboljšek.

Pa ne samo to. Kapitalizem je postal, spoznavši moč in pomen organizacije — mimogrede omenjeno, si je ta način gospodarskega boja priučil od delavstva samega. — ošaben in agresiven. Podjetniki se dandanes že ne zadovoljujejo več samo s pasivnim odporom proti delavskim zahtevam; njih organizacije niso več samo obrambne organizacije, marveč postajajo za delavstvo skrajno nevarno napadalno orodje. Kapitalizem stopa polagoma iz defenzive v ofenzivo. In v tem tiči ravno ona nevarnost, ki je delavstvo nikakor podcenjevati ne sme. Kaj pomeni izpor, tega nam pač menda ni treba še le razlagati. Nastop švedskih podjetnikov proti tamkajšnjemu delavstvu bi moral biti vesoljnemu proletarijatu glasen memento. Ta poskus izpora se je sicer za enkrat ponesrečil, hvala izborni organizaciji švedskega delavstva.

To pa nič ne izpremeni na dejstvu, da se kapitalizem pripravlja na velike boje in čaka samo ugodne prilike za svoje naskoke na delavske organizacije. Ta švedski recept pa se bo praktical tudi drugod, in sicer v tistem trenutku, ko se bodo kapitalisti čutili dosti močne in bodo videli, da je delavstvo za te boje nepripravljen. Lansko leto so se n. pr. podjetniki v Nemčiji prav resno bavili z mislijo, da bi izprli delavstvo cele kovinarske stroke v državi. Da te namere še niso uresničili, je edini vzrok ta, da je tem podjetnikom stala nasproti mogočna kovinarska organizacija, ki ne šteje nič manj nego nad 400.000 članov.

In boj s tako mogočno organizacijo je pač nvkaj, kar tudi ošabni in bogati podjetniki ne riskirajo kar tja v en dan, temveč si kaj takega pač še prej temeljito premislijo. Če so se ti poskusi tudi zaenkrat ponesrečili, pa s tem nikakor ni rečeno, da sme avstrijsko, zlasti pa slovensko delavstvo tudi za naprej še spat spanje pravičnega. Kajti toliko kot gotovo dejstvo je, da bomo imeli s tem načinom podjetniškega boja proti delavskim interesom morda že v najbližji bodočnosti tudi pri nas v Avstriji opraviti. Temni oblaki se zbirajo nad našim obzorjem in samo vprašanje časa je še, da bo tudi naše delavstvo občutilo na svoji koži vse brutalnosti izpora, tega najnovejšega in najnevarnejšega orožja brezobzirnega kapitalizma. Hudi časi, časi brezsrčnega boja se bližajo našim organizacijam. A gorje tistemu delu delavstva, ki bo stalo takrat izven organizacije! Lakota in splošna beda bo tista strašna kazen njihove zanikernosti, da se niso pravočasno zavedeli svojega položaja ter se niso pridružili organizaciji, ki zamore biti njih edina rešiteljica v takih slučajih.

Kamorkoli se torej ozremo, nas morajo navdajati temne slutnje za bodočnost. Ali naj nam pa radi tega upade pogum? Ali naj obupamo in

vržemo puško v koruzo? Nič bolj napačnega bi ne bilo nego to. Kajti, če se zavedamo, da nam je najhuši sovražnik kapitalizem, potem trdimo le še z večjo opravičenostjo, da bi nam bil še veliko večji in nevarnejši sovražnik — malodušnost v naših lastnih vrstah.

Pustimo malodušnost, dvignimo srca kvišku, ozrimo se z jasnim pogledom okrog sebe in spoznali bomo, da so naše sile velike, če bomo znali te sile strniti v veliko enoto, združiti jih v mogočno nepremagljivo organizacijo! Povsod drugod se proletarijat zaveda težkih in usodepolnih dnij, ki jim korakamo nasproti, to pa mu ne jemlje poguma, ampak nasprotno jih ta zavest podžiga k novemu neumornemu delu. Spoznanje, da nam bo le združenim mogoče z uspehom kljubovati navalom kapitalizma in ves ta zistem kapitalizma končno tudi po hudem boju trajno premagati, to spoznanje povsod drugod ustvarja mogočne strokovne organizacije, sklenjene falange discipliniranega proletarijata, ki jih nobena sila sveta ne bo v stanu premagati. Samo pri nas na Slovenskem vlada zaspanost in mrtvilo vse naokrog. Preglejmo svoje vrste in preštejmo proletarskih vojščakov hrabro trumo! Ali se nas ne more polotiti trpka žalost spoznavši dejanski naš položaj? Naše strokovne organizacije nimajo samo zaznamovati nikakšnega pozitivnega napredka, ampak so nasprotno prav resno na tem, da zapadejo počasnemu propadanju, če gre še nekaj časa tako naprej. Kaj je temu vzrok? Ali ne tarejo slovenskega proletarca morda iste nadloge kakor drugorodne njegove tovariše, ali ne vlada med slovenskim proletariatom morda ista beda in revščina? Ampak nekaj drugega je, kar zavira prospeh naših organizacij. To sta zanikernost in lahkomišljenost, tisti pravcati specifični narodni lastnosti slovenskega delavstva. Bodimo si odkriti in povejmo si to naravnost v obraz. S spoznanje bo prvi korak k poboljšanju.

Najžalostnejše je med našo mladino. Če je res, da sloni naša bodočnost na čili in zdravi mladini, potem se nam odpira pač jako žalosten pogled v bodočnost. To mladino najdemo po pretežni večini povsod tam, kjer ne bi smela biti, in samo tam ne, kjer je edino mesto zanjo. To ne more več iti tako naprej. Treba bo temeljite remedure, trajnega in neumornega dela.

Zato pa, sodrugi! Ne zgublajte poguma, temveč podvojite in potrojite svoje agitatorično delo! Odpirajte ljudem oči, učite jih in bodrite! Zlasti pa odvajajte mladi naš naraščaj od pogubnega pijančevanja in veseljenja ter mu pokažite edino pravo pot, pot v strokovne in politične naše organizacije! S tem boste bolj in bolj ojačili naše organizacije, izvršili pa boste s tem tudi eminentno kulturno delo.

Skrajšanje delovnega časa v Avstriji.

Med tem, ko se povsod zakonodajne korporacije bavijo s skrajšanjem delovnega časa, je žal v našem parlamentu, hvala vladajočim po-

sebnim političnim razmeram, le jako težko, izsiliti vsaj nekaj pozornosti na to vprašanje. Sicer je zveza socialno-demokratiških poslancev stavila predlog, da se uvedejo nekaki prehodni delovni časi, ki bi potem polagoma prešli v osemurni delovni dan. Proti temu predlogu pa so v socialno-političnem odseku glasovale meščanske stranke in tako je bila ta važna zahteva delavstva zopet pokopana.

V najbližjem času pride v parlamentu tudi nek drug predlog v zadevi skrajšanja delovnega časa na razpravo, predlog, na katerem so zainteresovane mnoge žene. To je zahteva delavstva za uvedbo osemurnega dela v vseh onih obratih, ki se v njih nepretrgoma dela. Danes se dela še v premnogih takih tovarnah kar celih 12 ur. Veliko pa je teh obratov, kjer so vposlene tudi žene. Gosposka zbornica je na pritisk delavstva, ki je na neštevilnih shodih v zadnjem času manifestiralo svojo voljo, vendar sprejela zakon, ki prepoveduje žensko nočno delo. Ta zakon stopi s prvim avgustom 1911. v veljavo. Če bo sedaj ta zakon onemogočal žensko nočno delo, potem je vendar delovni čas, ki velja za delavce po dnevu v nujni zvezi z delovnim časom tistih delavcev, ki delajo na „šiht“. Če obstoja v kakem obratu za en del delavcev 12 urni delovni čas, potem je samo po sebi umljivo, da bo drugi del le s težavo si mogel izsiliti kako skrajšanje delovnega časa. Je torej nujno potrebno, da se vsaj v teh obratih uvede skrajšanje delovnega časa.

Trgovinsko ministrstvo namerava izdati naredbo, ki natančno določa izjeme v zadevi nedeljskega počitka, in sicer bodo te določbe veljale za celo Avstrijo. Kakor znano, imamo zakon, ki popolnoma prepoveduje nedeljsko delo v celi Avstriji. Vendar pa je trgovinskemu ministrstvu pridržana pravica, da dovoljuje v tem pogledu razne izjeme. Te izjeme se pa tako izrabljajo ali bolje zlorabljajo, da je res že skrajni čas, da se tozadevne določbe za celo državo natančno regulirajo. Trgovske in obrtne zbornice so se naprosile, da izrazijo svoje mnenje v tej zadevi, organizacije delavcev pa so se popolnoma prezrle, dasi bi bile one najbolj kompetentne, da bi v tem vprašanju označile stališče delavstva. Vkljub pa bodo naše strokovne organizacije proti tem predlogam demonstrirale in trgovinskemu ministrstvu se bodo tudi poslali tozadevni protesti. —

Iz tega postopanja jasno razvidimo, da se nahajamo v zadevi skrajšanja delovnega časa v zelo kritičnem položaju. Ne samo, da se noben korak ne stori naprej, omejiti se hoče celo že obstoječe določbe.

Pa ravno vprašanje nedeljskega počitka je za delavke velevažno. Kdaj naj se pa žene vendar posvetijo svojim rodbinskim dolžnostim, če se jim krati še skromni nedeljski počitek, ki zanje itak ne pomeni čas miru in pokoja? V državah se predlaga že počitek za sobotne popoldneve, pri nas v Avstriji pa se moramo boriti še proti omejevanju nedeljskega počitka...

Taki in slični dogodki naj bi delavkam odprli oči ter jih poučili o potrebi, da se tudi ženstvo začne malo bolj zanimati za strokovne organizacije, če nočemo namreč biti navezani na polževo počasnost zakonodajnih činiteljev. Kje bi bil danes še deseturni delovnik, ki so si ga vendar mnoge delavke že priborile, če ne bi imeli strokovnih organizacij? Skrajšanje delovnega časa je za žene zares življenjsko vprašanje. Nihče ne trpi tako zelo pod pezo dolgega delovnika kakor delavna žena. Vsaka minuta je za njo dragocena in pri njej velja v polni meri stavek: „čas je denar“.

Zato se morajo delavke pač malo bolj zanimati za boj, ki ga vodi socialno-demokratično delavstvo za skrajšanje delovnega časa. Tudi slovenska delavka ne sme več stati ob strani ter mirno in topo gledati, kako se stvari zanjo razvijajo. Če ne more direktno, pa naj vsaj indirektno podpira boj svojih možkih sotrpinov. Če delo v parlamentu ne gre, potem morajo pritisniti pač naše strokovne organizacije. Zato pa kličemo tudi delavkam: **Noter v strokovne organizacije!** Vsaka minuta, ki si jo pritruga delavna žena za svoj rodbinski poklic, pomeni blagoslov za nas in naše otroke.

Dva rudarska kongresa v Ameriki.

Organizacija Zdrženih rudarjev (premogarji) in Zahodna rudarska zveza (rudarji raznih rud) sta imeli pred kratkim svoja zborova.

Kongres premogarjev je bil izvanreden; sešel se je bil radi zunanjih bojov in radi notranjih razporov. Dnevni red je bil tale: 1. Položaj v okrajih, kjer je stavka; 2. kako uradnike zveze in člane pripraviti do tega, da se bodo držali določil glavnega vodstva; 3. kako bi se ustanovil podporni sklad za tiste stavkujoče člane, ki se ne morejo pogoditi s podjetniki.

Ko se je kongres sešel, je bil položaj za strokovno organizacijo precej žalosten. Tretjina članov je stavkala, blagajne so bile prazne; poleg tega je slabil moči še notranji razpor. En del članov namreč ni bil zadovoljen z delovanjem predsednika Lewisa. Toda takoj po zborovanju delegatov se je obrnilo na boljše; iz česar se vidi, da ima kongres resno in odločno voljo.

Iz zborovanja samega hočemo povedati le najvažnejše stvari. O brezupnem stanju blagajne je dejal blagajnik: Od 1. marca do 8. avg. 1909 je bilo osebnih in stvarnih upravnih stroškov za 778.600 mark, podpore za stavkujoče pa se je izplačalo za 2.832.000 mark. Čeprav se je nabralo čez pol milijona podpor, vendar so dobili posamezni okraji izplačano samo tretjino tistega, do česar imajo pravico; kajti vsled prevelikega števila stavkujočih je bila blagajna v preveliki stiski. Sedaj v blagajni najbrže niti toliko denarja ni, da bi se povrnili delegatom kongresa stroški. Več podružnic ni izpolnilo dolžnosti, da bi plačale za posamezne člane 25 centov posebnega davka. Uradniki organizacije veljajo mesečno 84.000 mark. Blagajnik je predlagal, da naj plača vsak član na teden po en dolar (5 kron) posebnega prispevka zato, da bo stavkovna podpora boljša kakor doslej.

Kongres je zboroval enajst dni in vendar niso uspehi nič kaj posebni. Kajti kongres je posetilo okrog enajststo zborovalcev; preden pa se taka množica spravi v zborovalni red, mine mnogo dragocenega časa. Najvažnejša točka kongresa, povišanje izvanrednih prispevkov, se je zadovoljivo odgodila. Vsak član mora plačevati en dolar izvanrednega tedenskega prispevka, in sicer tako dolgo, dokler smatra vodstvo za potrebno.

Poleg kongresa se je vršilo tudi posvetovanje z zastopnikom Zahodne rudarske zveze v svrhu združitve obeh organizacij. Vprašanje sicer še ni popolnoma dozorelo, vendar pa je upati, da se ta načrt v kratkem udejestvi.

Mnogo veselejši pogled je nudilo zborovanje Zahodne rudarske zveze. Tamkaj se na zborovanju niso čuli taki prepiri. Kajti zahodno rudarsko zvezo preveva misel socializma, medtem ko se v organizaciji Zdrženih rudarjev še pričakuje o tej samo po sebi umevni stvari. Ker je torej v zahodni rudarski zvezi socializem samo po sebi umevna nujnost in potreba, se zabrani na ta način mnogo malenkostnih razporčkov.

Letno poročilo predsednika Moyerja našteva posamezne boje v zadnjem letu. Največ članov šteje zveza v zahodnih državah Amerike. V vzhodnih deželah združevalna misel še ni dovolj prodrla med delavstvo. Kjer ni organizacije znaša dnevna plača 1-1 do 25 dolarja, kjer pa so delavci dobro organizirani zaslužijo po tri in štiri dolarje ter delajo po osem ur. Vseh članov je okrog 40.000. Prihodnji kongres se bo vršil v središču bakrenih rudnikov, v mestu Butte, kjer je tudi tekla zibelka organizaciji.

Stanje današnjega strokovnega gibanja.

Leto 1910 nikakor ni bilo ugodno avstrijskemu strokovnemu gibanju in ni prineslo zaželenih uspehov. Mi smo vajeni, da naše strokovno gibanje stalno napreduje in da se število članov vedno večja. Zato nas sleherno zastajanje tega razvoja vznemiri in nas prisili, da še bolj napnemo svoje sile. Mi vidimo, kako se večja število članov strokovnih zvez v Ameriki in Nemčiji, delavstvo se znova bori za zvišanje plač, za krajši delovni čas, za boljše življenjske razmere. V Avstriji je sicer število članov nazadovalo, kar so

provzročile slabe gospodarske razmere; vendar pa gospodarska kriza mineva bolj in bolj, obenem pa se tudi opaža rast strokovnih organizacij.

Leto 1911 kakor tudi naslednje leto 1912 sta jako važna doba, ki jo je treba korenito izrabit. Kajti leta 1913 bo najbrže prišlo v Avstriji do velikih gospodarskih bojov, ki se je treba zanje temeljito pripraviti. In čas za te priprave je razmeroma kratek; kaj je to, dve leti? Zato pa je treba to kratko dobo temeljiteje izrabit, da nas ne dobe veliki boji nepripravljene, kajti potem bo prepozno. Leta 1913 bo namreč potekla veljavna doba celi vrsti cenovnih (tarifnih) pogodb, ki se tičejo več desetstisočin delavcev. Izključeno je, da bi se te cenovne pogodbe sklenile brez bojov. Zato pa je treba vse storiti, da bomo zrli letu 1913 s krepkimi organizacijami in s polnimi blagajnami nasproti. Kajti cenovne pogodbe leta 1913 nimajo samo pomena za posamezne strokovne zveze, ampak za vse delavstvo, ker od teh bojov bo odvisno nadaljnje postopanje združenega podjetništva proti delavskim organizacijam. Kdor je opazoval stremljenje podjetniških zvez zadnja leta, ta ve, da stavijo podjetniki vse svoje nade na leto 1913, češ, to leto bomo strli in uničili delavske organizacije. Zato pa je neobhodno potrebno, da se delavstvo krepko pripravi za boje leta 1913. Stopiti morajo vsi do zadnjega v svoje strokovne organizacije, dramiti in zbuhati morajo nezavedne tovariše, da se organizirajo.

Bliža se torej čas, ko bo prišlo do velikih gospodarskih bojov. Naša dolžnost je torej, da vse storimo za okrepitev strokovne moči. To pa se najbolje naredi tako, ako se strokovno gibanje bolj in bolj osredotoči, to se pravi, da se posamne sorodne stroke združijo v zveze in te pa zopet v eno samo mogočno zvezo. Zlasti je to velike važnosti za stavbne delavce, ki so doslej še precej razcepljeni, važno predvsem zato, ker bo prišlo v stavbni stroki najbrže že prihodnje leto do obsežnih gospodarskih bojov in ker so vsi podjetniki stavbinske stroke združeni v eni mednarodni zvezi vse Avstrije. Stavbinski podjetniki se tudi že z veliko silo in vnemo pripravljajo za bližnje boje. Zato je za stavbinarje zadnji čas, da strnejo vse svoje razcepljene moči v eno samo krepko delujočo silo. Stavbinski delavci v Nemčiji so že spoznali veliko važnost osrednje zveze; dne 1. januarja 1911 so se združile organizacije zidarjev, stavbnih pomožnih delavcev itd. v enotno stavbinsko zvezo, ki šteje čez 250.000 članov. Ta združitvev pomenja novo dobo ne le v nemškem strokovnem gibanju, ampak v strokovnem gibanju vsega sveta sploh. Kajti zvezi zidarjev in pomožnih delavcev sta bili sami zase jako močni, da bi lahko krepko kljubovali podjetnikom. Ako torej celo dvoje tako krepkih in močnih zvez smatra za potrebno, da se združi v eno, kaj naj potem rečemo o drugih zvezah, ki izdaleka niso take silne. Današnje strokovno gibanje se ne sme ločiti po narodnosti, ne po veri. Kdor je delavec, ta stopi v vrste bojne organizacije, pa naj je te ali one vere, te ali one narodnosti. Kapitalisti so že davno spoznali potrebo mednarodnega združenja, zato se združujejo brez ozira na narodnost in brez ozira na verstvo. Ako torej hočejo delavci v boju s kapitalizmom doseči uspeh, tedaj morajo iti v boj združeni v eno samo bojno vrsto. Avstrijsko strokovno gibanje je še v marsikaterem oziru preveč razcepljeno in bi bilo jako želeti večje skupnosti. In nedvomno je, da bo ta skupnost in enotnost prej ali slej med nami. Kdor je bral o ogromnih izporih na Švedskem, Nemškem in Angležkem, ta ve, da se bliža nova doba, ki bo delavstvu s silo odprla oči, ako se ne bo hotelo preje zdramiti.

Ozrimo se naglo še na leto 1910! Leto 1910 nas je obdarilo z velikim in važnim socialnopolitičnim uspehom: prineslo nam je ustanovitev stanovanjskega zaklada, ki bo vsaj nekaj zmanjšalo stanovanjsko bedo ter bo obenem tudi dal precej dela stavbinskim delavcem. Drugače pa je odložilo leto 1910 mnogo jako važnih nalog na prihodnje leto. Izpopolnitev zavarovanja proti nezgodam se od gosposke zbornice vedno zavlačuje. Delavska knjižica bo še nadalje ostala, združevalni pravici delavcev proti nevarnost in kratko pred zaključkom leta gosposka zbornica ni hotela potrditi prepovedi ženskega nočnega dela.

Rešitev socialnega zavarovanja se je nekoliko pospešilo. Socialni demokrati so v državnem zboru predlagali skrajšanje delovne dobe, kar je povzročilo silen odpor na podjetniški strani.

Izmed dogodkov izven Avstrije se hočemo spomniti samo dveh. Velika stavka železničarjev na Francoskem sicer ni ostala brez uspehov vendar pa je povzročila silno preganjanje voditeljev strokovnega gibanja. Francoska buržoazija pripravila postave proti strokovnemu gibanju, ki pa se najbrže ne bodo uresničile.

Na vsak način pa nam pričajo zadnji dogodki na Francoskem, kako se razredni boji postružejo.

S ponosom pa se spominjamo mednarodnega socialističnega zbora v Kodanju na Danskem, kjer je socializem vsemu svetu pokazal svojo silno moč.

Mi dobro vemo, da novo leto ne bo leto miru in pokoja, ampak leto dela in boja. Dobro vemo da bodo imeli delavci hudih bojev z močnimi nasprotniki. Toda tega se ne bojimo, pač pa se hočemo pripraviti za boje in okrepiti svoje strokovne organizacije.

Strokovni pregled.

s **Naznanila Unijskega vodstva.** Sodrugom blagajnikom se naznanja, da se imajo z dnem 31. januarjem 1911 vse stare znamke kakor znamke za vplačane prispevke I. in II. razreda, znamke za vpisnino in znamke za pogrebni sklad zaeno z obračunom za mesec januar vpslati Unijski centrali.

Torej se pri zaključku računa za mesec januar nabrani prispevki ne smejo ne noben način s starimi znamkami kvitirati.

Potemtakem se imajo od 31. januarja naprej tako zaostali kakor novi prispevki kvitirati samo z novimi znamkami.

Sodrugi blagajniki se torej pozivljajo, da nove znamke za leto 1911. pravočasno naročijo in sicer par dni pred zaključkom računa za mesec januar, da se vplačevanje prispevkov ne prekine.

Če bi pa posamezni sodrugi blagajniki imeli premalo starih znamk za mesec januar, potem naj si jih naknadno naročijo in sicer samo toliko, kolikor se jih sme ravno še vporabiti za mesec januar.

Načelnistvo.

s **Železničarska stavka na Portugalskem.** Kakor znano, so pred nedavnim časom železničarski uslužbenci na Portugalskem stopili v stavko. Stavka je zavzela take dimenzije, da se je sploh ves promet ustavil in so posledice te stavke bile že prav občutne. In ko so se iz solidarnosti priključile stavkujočim še druge stroke, kakor kovinarji, delavci v plinarnah in delavci električnih obratov v Lisaboni, se je polotila ostalega ljudstva splošna razburjenost proti stavkujočim, ki je končno tako zelo narasla, da je ljudstvo napadlo kolodvor ter hotelo tako prisiliti stavkujoče delavce, da bi se zopet vrnili na delo. Ta nastop proti stavkujočim je pač razumljiv, če uvažujemo, da je Portugalska kapitalistično še jako zaostala, in je proletarijat vsled tega še jako slab. Večino mase tvorita na Portugalskem mali kmet in mali meščan. To pač niso še nič kaj ugodni pogoji za razvoj proletarskega gibanja. — No, stavkujoči železničarji se niso s tem nastopom dali ustrahovati, ampak so se proti navalu občinstva zabarikadirali. Končno pa je vlada sama na korist stavkujočim posredovala, tako da so železniške družbe se uklonile ter privolile precej znatna zboljšanja, ki so jih železničarji tudi akceptirali. — S tem se je stavka končala in danes je železniški promet na Portugalskem zopet v normalnem tiru. — Stavka kovinarjev in delavcev v plinarnah pa traja še dalje.

s **Krvavo bojišče kapitalizma.** Bilanca nesreč v avstrijskih rudnikih nam kaže leto za leto žalostnejšo sliko. Statističnim podatkom za leto 1908 povzemamo sledeče števila: V celi Avstriji se je pripetilo l. 1908. v rudnikih 155 smrtnih in 2028 težkih nesreč. Napram prejšnjemu letu so smrtne nesreče za 27 padle, težke nesreče pa so za 176 poskočile. — Najhujše je seve na Češkem, kjer je bilo l. 1908. vposlenih v vseh rudnikih 68.193 delavcev. Na Češkem se je pripetilo 93 smrtnih in 1038 težkih nesreč. — Iz celotnega poročila je posneti, da so sicer smrtne nesreče padle od 182 na 155, zato so pa težke poskočile od 1852 na 2028 slučajev. Ta krvava bilanca avstrijskega rudništva torej konstantno od leta do leta narašča. Slučaji boleznih vsled ponesrečenja v službi so narasli od 25.539 na 26.588. Prirastek torej ne znaša nič manj kakor 1049 takih slučajev. Toliko človeških živ-

ljenj je moralo torej poginiti, toliko pohabljenec je moralo nastati samo vsled pomanjkljivosti varnostnih odredb. Kapitalizem gazi pač v pravem pomenu besede v krvi izkoriščanega delavstva.

Dopisi.

d **Zagorje ob Savi.** Tu je bil v nedeljo, dne 15. t. m. javen političen shod socialno-demokratske stranke z dnevnim redom: Gosposka zbornica in socialna politika in: Kaj hočejo socialni demokratje. O prvi točki je govoril sodrug Čobal ter v obširnih potezah razložil zborovalcem sestavo gosposke zbornice, ki je taka, da delavstvo od nje nima nič dobrega pričakovati. Če je bila ta zbornica morda nekdanj res zaščitnica svobode, pa danes ni nič drugega nego domena kapitalističnih oderuhov. Delavstvo si je s težkim trudom priborilo parlament splošne in enake volilne pravice. Tudi ta parlament ni baš ideal, zbog njega sestave se tudi iz njega da izsiliti le z največjo težavo kaka socialna reforma. Vendar bodo morale v njem po naravnem zakonu priti prej ali slej delavske zahteve do veljave. Drugače je z gosposko zbornico. Nanjo ljudstvo sploh nobenega vpliva nima, ker imenuje njene člane poljubno vlada sama. Gosposka zbornica se na ljudsko voljo sploh ne ozira. Zato mora delavstvo v času splošne in enake volilne pravice občutiti to inštitucijo kot brezpotrebno in že davno preživelo politično kuratelo. Da se pa predrzne ta zbornica sedaj še nasprotovati najskromnejšim socialnim reformam, to presega že vse meje. In če se niso ti gospodje sramovali zavrniti celo soglasni sklep poslanske zbornice v zadevi prepovedi ženskega dela, kateri zakon bi moral po mednarodnem dogovoru v Bernu že 1. jan. t. l. v veljavo stopiti, potem pozna delavstvo na tak nesramen atentat fantalnih kapitalistov samo en odgovor in ta je: Proč z reakcionarno gosposko zbornico. — Na shodu se je tudi soglasno sprejela tozadevna resolucija. — K drugi točki: Kaj hočejo socialni demokratje? je govoril sodrug Vekoslav Mrak, ter je poslušalcem v enournem govoru s številkami in zgledi dokazal, da mora kapitalizem prej ali slej dospeti do mrtve točke, ko ne bo mogel več naprej. Edino rešitev iz te zmešnjave nam nudi socializem, ki hoče modernega sužnja povzdigniti zopet v polnopravnega člana človeške družbe. Tega pa ne smemo tako razumevati, da nam bo osvobojenje ljudstva kakor zrelo jabolko padlo v naročje. Ljudstvo samo si mora to svobodo še le priboriti s trdim in vztrajnim delom. Ne pričakujemo več kakega Mesije, kakega rešitelja od zunaj, rešitev je v nas samih in v našem delu. Naše delo obstoja sedaj v tem, da svojo socialistično bojno armado takorekoč izvežbamo, da jo še usposobimo za veliki in vzvišeni boj po svobodi hrepenečega človeštva. Zato pa potrebujemo poleg navdušenosti pred vsem prave socialistične izobrazbe in nesebične proletarske zavesti. Samo to nas bo zamoglo varovati nevarnega pesimizma ter nam vlivati vedno novih moči. — Oba govornika so delavci in delavke z velikim zanimanjem poslušali, kar nam dokazuje, da bi se dalo s sistematičnim delom lepih uspehov dosežati. Zato smo se odločili pričeti s stalnimi manjšimi sestanki, potem pa z večjimi predavanji. — Tako smo imeli pretekli teden v Zagorju, Kisovcu in v Lokah v celem 4 manjše sestanke, na katerih sta sodrug Čobal in sodrug Mrak razpravljala večinoma o pomenu in smotru organizacije. Že doseđani uspehi nas opravičujejo, da s tem načinom podrobne agitacije in organizatoričnega dela nadaljujemo. Priporočali pa bi tako podrobno delo tudi sodrugom v drugih industrijskih središčih. —

d **Zagorje.** Dne 24. t. m. sta ponesrečila zopet Pavel Kalšek in Ivan Drnovšek v kisovškem rovu. Prvi do smrti, drugi je patežko poškodovan. Nesreča se je pripetila ob 7. uri zjutraj. Ivana Drnovška so rešili iz podsipa ob pol 11. uri dopoldan. Pavla Kalška pa so odkopali še le pozno popoldan mrtvega. Dovoljkrat smo že poročali in pozivljali rudniško oblast zaradi rudarske varnosti v rovih, ker zagorski rudnik postaja vedno bolj nevaren za rudarjevo življenje. K delu se jih goni kakor sužnje, za varnost pa se ne briga nihče. Že lanskega leta smo opozorili rudniško oblast in vodilne kroge rudnika na nevarnost, ki preti delavcem, ko delajo pod takozvano „šlemengo“ ali zaman. Dognalo se je, da je krivo, te nesreče edino le zanemarjanje varnostnih odredb za rudarje od strani vodstva.

Hrastnik. V nedeljo, dne 22. t. m. vršil se je tu shod rudarjev, z dnevnim redom: Gosposka zbornica in socialna politika. Poročal je sodrug Čobal iz Zagorja. Govornik je orisal sestavo gosposke zbornice, ki dokazuje, da ni ta zbornica drugega kakor zaščitnica brezobzirnega požrešnega kapitala. Za njim je govoril sodrug Malovrh, ki je opozarjal rudarje na njih strokovne organizacije.

d **Trbovlje.** V nedeljo dne 29. januarja je obletnica smrti šestih rudarjev, ki so leta 1905. smrtno ponesrečenih. V spomin na to nezgodo

odkoraka ob 3. uri pop. sprevod z vencem od delavskega doma pa na pokopališče, kjer bo tudi nagrobni govor. Ker so letos delavci postavili rajnim spomenik, se prosi, da se delavstvo v polnem številu udeleži priredbe in s tem pokaže sočutje s svojimi ponesrečenimi sotrpini, ki so postali pred letom žrtev nenasitnega kapitala.

d **Trbovlje.** Pri nas se je vršil v nedeljo dne 22. t. m. ob 3. uri popoldne velik javen političen shod z dnevnim redom: Kaj hoče socializem? 2. Gosposka zbornica in socialne reforme. 3. Organizacija. Že ob pol 3. uri se je nabralo toliko občinstva, da je bila dvorana v „Del. domu“ premajhna. Shod je moral torej vkljub precej občutnemu mrazu vršiti pod milim nebom pred „Del. domom“. Bilo je navzočih kakih 700 do 800 delavcev in delavk — K prvi točki je govoril sodrug Mrak iz Zagorja. Občinstvo je z napetostjo sledilo njegovim izvajanjem. K drugi točki je govoril sodrug Sitar. Zborovalci so v medkljih dajali izraza svojemu ogorčenju nad frivolnim početjem gosposke zbornice. Sprejela se je z glasnim odobravanjem tozadevna resolucija. — K tretji točki pa je povzel besedo zopet sodrug Mrak ter delavcem in delavkam z drastičnimi zgledi predočil pomen in krvavo potrebo močne strokovne pa tudi politične organizacije. Naše sile so velike, samo zavedati se jih moramo ter jih strniti v močno enoto, v nepremagljivo organizacijo. Samo v združenju je naša moč. Ob 5. uri se je shod zaključil in razšli smo se s trdnim sklepom, da se hočemo s potrjeno silo oprijeti dela za organizacijo.

d **Shoda v Zabukovci in Velenju.** V nedeljo dne 15. t. m. sta bila v Zabukovci v gostilni pri Grajnarju in v Pesjem v gostilni Vrabičevi javna rudarska shoda. Na teh shodih je poročal sodrug Sitter o sovražnem postopanju gospodov v gosposki zbornici proti vsakršnemu socialnemu napredku. Že leta 1906. so se zastopniki industrijskih držav v Bernu (Švica) zavezali, da prepovedo industrijsko nočno delo za ženske zakonito. Ta prepoved pa bi bila morala postati najkasneje dne 1. januarja 1911 zakon. Nekatere države so uporabile to priliko in so izvedle ob tej priliki še druge socialnopolitične reforme, tako Nemčija, kjer je zakon proti ženskemu nočnemu delu v veljavi že z dne 1. januarja 1910. Razentega se je uveljavil zakon, da ženske ne smejo delati dalje nego deset ur na dan; ob sobotah in na dan pred prazniki velja le deveturni delavnik. Uveljavil se je dalje zakon za varstvo porodnic. Enako so uvedle tudi druge države, ki so se zavezale z brnsko konvencijo, za delavke prevažni zakon. Avstrijska birokratična država pa je, kakor vedno, če gre za varstvo delavskih koristi, s svojim ravnanjem ostala na protidelavskem stališču. Leta 1910. se je predložil državnemu zboru tozadevni načrt, ki je bil skoro soglasno sprejet. Načrt je prišel pred gospodo v gosposko zbornico, a ta gospoda, ki šteje v svoji sredi enaindesemdeset članov upravnih svetov in ravnateljev industrijskih, je na predlog podjetniškega zastopnika Janotte načrt zavrgla. Delavstvo more iz tega sklepati, s kakšnimi nasprotniki se ima bojevati. Med shodom so se slišali mnogi protestni izrazi. Po daljšem poljudnem razpravljanju je govornik pozval rudarje na izvedbo močne strokovne organizacije. Po shodih se je v Velenju priglasilo več rudarjev k organizaciji.

Razne stvari.

r **Nov atentat gosposke zbornice.** Radi pomanjkanja prostora poročamo danes čisto na kratko, da je gosposka zbornica odklonila tudi soglasni sklep poslanske zbornice v zadevi kršitve delovne pogodbe. K tej najnovejši predrznosti sladkornih baronov se še povrnemo.

r **Nova vlada.** Ob otvoritvi sedanjega zasedanja se je parlamentu predstavila nova vlada. Razen par novih figur v ministrskih frakih je ostalo vse pri starem. Vsa znamenja kažejo, da bo ta vlada le še reakcionarnejša od prejšnje. Motili bi se seveda kruto, če bi od takih vlad pričakovali kako uspešno socialno politično delo.

r **24 socialistov obsojenih na smrt.** Zmagonosni socializem se je tudi na Japonskem začel širiti in prodirati. Nekaj časa sem je japonska vlada to gibanje prav po strani gledala, vendar ga je še bolj ali manj tolerirala kot nekako legalno, to je „zakonito opozicijo“. V zadnjem času pa ji je socialistična propaganda očitno postala neprijetna in ugibati je začela na vse načine, kako bi to gibanje v kali zadušila. No, dolgo ji pač ni bilo treba tuhtati po primernem sredstvu, razne „veleizdajniške“ in slične „operacije“ po drugih državah so ji postale očitno „uvaževanja“ vredne. Če ji je bila do sedaj stara Evropa učiteljica pri njeni notranji reorganizaciji in če ji je zlasti organizacija evropskega militarizma bila vzor pri moderniziranju japonske armade, z akaj bi pa potem tudi v brutalnosti napram „rdeči nevarnosti“ neposnemala svojih starih

evropskih mojstrov!... Saj v po-
snemanju vsega slabega je ravno japonska vlada
naravnost virtuozna. Lavorike raznih Ährenthalov
in Friedjungov niso dale japonskim državnikom
več mirno spati, na vsak način se hočejo tudi
oni dostojno proslaviti. In kako so si Japonci po
evropskem receptu ustvarili neko „veleizdajo“.
Zaprlji so 26 socialistov, med
njimi učenjaka in pisatelja dr.
Kotoko in neko gospo. Japonska vlada
jih je obdolžila „anarhističnih naklepov“, češ, da
so imeli že vse pripravljeno, da umorijo japo-
nskega cesarja Mikado. 15 dni je trajala razprava,
pri kateri pa je bila javnost izključena, celo od-
vetniki niso smeli razpravi svobodno prisostvovati.
Rezultat te razprave je to, da je 24 obtoženih
obsojenih na smrt, dva pa sta dobila
8 oziroma 11 let ječe. Po najnovejših po-
ročilih soditi, pa je Mikado izmed 24 na
smrt obsojenih 12 pomilostil v do-
smrtno ječo. Dvanajst obsojencev
bodo torej usmrtili, med njimi tudi
dr. Kotoko in gospo. Sovraštvo buržoazije do
proleterijata je pač povsod enako. In take ob-
sodbe so samo odkrit izraz tega slepega sov-
raštva. Pa je vse zaman! Zmagovalnega socializma
nobena sila več ne ustavi, take brutalne
obsodbe bodo le še pospešile nje-
govo pot! To je tudi edina tolažba onih
žrtev, ki junaško umirajo za svoje prepričanje.

r Pasivna rezistenca pri ogrski poštni
hranilnici. Uradniki in nastavljenici ogrske poštno-
hranilnične centrale so stopili v pasivno rezistenco.
Uradniki zahtevajo pred vsem, da se zaostali
avanzma izvrši, da se zboljšajo zdravstvene raz-
mere pri budimpeštanski poštni hranilnici itd.
In končno še zahtevajo draginjske doklade za
poduradnike in diurniste. Poštno ravnateljstvo skuša
ta boj pred občinstvom prikriti.

r Za osemurni delovnik v tiskarskem
obratu. Zastopniki londonskih tiskarskih zvez so
sklenili, da stopijo dne 4. februarja v stavko,
ako jim delodajalci ne dovolijo 48 urnega delov-
nega časa v tednu.

r Zopet velika nesreča v rudniku. Jedva
je minul en mesec, kar smo čitali o grozni rud-
niški katastrofi na Angležkem, pri kateri je
prišlo ob življenje nič manj nego 350 ljudi, pa
nam časopisi že zopet poročajo o veliki nesreči,
ki se je pred par dnevi dogodila v rudniku Ka-
zimir blizu Sošnowic na šlezijski meji. Baje je
40 rudarjev mrtvih. Rudniška uprava se z vso
trdovratnostjo brani, dati kaka natančnejša po-
jasnila o nesreči. Ruske oblasti pa so odredile
najstrožjo preiskavo. Od druge strani pa se zopet
trdi, da je samo šest ljudi poginilo. Natančnejše
se bo šele izvedelo.

r Delavska in klerikalna vlada. Katoliški
„Slovenec“ kaj rad zabavlja po vsem, kar diši le
količkaj po socializmu. Posebno pa se kaj rad
obregne ob socialno demokracijo, če mu njegova
lastna vest ne da miru. Tako se je zadnjič, ko
smo klerikalcem socialni demokratje očitali njih
hinavski hiperpatriotizem, ki se zlasti pred vojnim
ministrom kar v prahu valja in mu brezpogojno
votira tudi najblaznejše njegove zahteve, ošabno
razkoračil nad socialno demokracijo, češ: Vlada
avstralskih zveznih držav je v socialno-demokra-
tičnih rokah in vendar tudi ta vlada gradi „dred-
note“. Iz te, mimogrede omenjene, popolnoma
napačne trditve izvaja seveda katoliški pošten-
jakovič nauk, da ljudstvo od socialne demokracije
nima nič dobrega pričakovati. „Slovenec“ pa si
je socialno-demokratično vlado na Avstralskem
kratkoterminalno izmislil. Res je, da ima Avstralija na
krmilu delavsko stranko, takozvano „Labour
Party“, ampak ta delavska stranka je še daleč od
socialne demokracije, o kakih znanstvenih socia-
lističnih načelih te stranke sploh ni govora. —
Ampak četudi politika te stranke nikakor ni
popolna, pa je delavstvu vendar ogromno koristila.
Ker živimo danes ravno v znamenju boja za
boljši kos mesa, naj navedemo klerikalnim osre-
čevalcem sledeče številke v poduk. Povprečno
poje vsak človek (šteti so tudi dojenčki in brez-
zobni starčki) na leto mesa:

	kg		kg
v Avstraliji	172	v Belgiji	31
v Severni Ameriki	64	v Avstriji	29
na Angleškem	48	na Ruskem	22
v Nemčiji	44	na Španskem	22
na Francoskem	34	v Italiji	10

(Citiramo po: I. König, Chemie des Nahrungs- und
Genußmittel II. str. 416.) Pa nas hoče „Slovenec“
še prepričati o edinozveličavnosti klerikalizma!

Poslano.

Ker mi nekdo pošilja anonimna pisma ter
mi podtika neko osebo, ki pa vem, da je popol-
noma nedolžna, in da se jo prav tako po ne-
dolžnem obrekuje kakor mene, izjavljam, da sem
pripravljen plačati 100 K tistemu, ki mi dokaže
najmanjše glede dotičnega očitjanja. Če pa se za
teh 100 K nihče ne javi in očitjanj ne dokaže, pa
smatram vse tiste, ki me obrekujejo in mi poš-
iljajo anonimna pisma, za navadne obrekovalce.

Zagorje, 24. januarja 1911.

J. Železnik,
paznik.

Čitajte „Rudarja“!

Kosumno društvo rudarjev
v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo
špecerijskega in manufaktur-
nega blaga, kakor tudi čevlje
za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate
svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Občno konsumno
društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh
življenskih potrebščin
kakor tudi manufak-
turnega blaga po naj-
nižjih cenah. ∴

Občno konsumno društvo v Idriji

9-9

priporoča svojim članom bogato zalogo
vsakovrstnega blaga. Društvo ima na
izbiro moške narejene obleke po
najnovejši modi, ženskega blaga
vsake vrste, slamnike za moške in
otroke itd. Vse po jako nizki ceni. Pri-
dite in kupujte, kajti v lastni prodajalni
ste najboljše in najcenejše postreženi!

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufak-
turno blago po najnižjih tržnih
cenah, daje koncem vsacega leta
še dividende članom, član lahko
postane vsak. Vstopnina 2 kroni,
delež 40 kron, ki se ga lahko
plača po obrokih. 9-9

Zagrebski
Franck kot tovarniško znamko

priporočujemo najboljši primatek
kot priznано za kavo!

Sl. Zagan Y 1655, 1:101

Vsak rudar naj pristopi kot član rudarski Uniji!

Priporočamo našim **KOLINSKO CIKORIJO!**
-- gospodinjam --
== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

Izdajatelja in zalagatelja Ignacij Sitar in Martin Repovš. — Odgovorni urednik M. Čobal v Zagorju. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.